

PWYLLGOR GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD DYDD MAWRTH, 9 MEHEFIN 2015

Yn bresennol: Y Cynghorydd Tom Ellis (Cadeirydd)

Y Cynghorwyr: Annwen Davies, Lesley Day, Jean Forsyth, E. Selwyn Griffiths, Sian Gwenllian, Annwen Hughes, Jason Humphreys, Anne Lloyd Jones, Siôn Wyn Jones, Dilwyn Morgan, a Michael Sol Owen.

Swyddogion: Geraint Owen (Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd), Arwel Ellis Jones (Uwch Reolwr Democratiaeth a Chyflawni), Vera Jones (Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd), a Glynda O'Brien (Swyddog Cefnogi Aelodau a Chraffu).

1. ETHOL CADEIRYDD

Penderfynwyd cadarnhau penderfyniad y Cyngor ar 14 Mai 2015 i ethol y Cynghorydd Tom Ellis yn Gadeirydd i'r Pwyllgor hwn am y flwyddyn 2015/16.

Diolchodd y Cadeirydd i'r Cynghorydd Lesley Day am y gwaith a'i hymroddiad i'r Pwyllgor hwn yn ei swydd fel Cadeirydd am y ddwy flynedd diwethaf.

2. ETHOL IS-GADEIRYDD

Penderfynwyd ethol y Cynghorydd Anne Lloyd Jones yn Is-gadeirydd i'r Pwyllgor hwn am y flwyddyn 2015/16.

3. CROESO

Estynnwyd croeso i Mr Geraint Owen, a oedd wedi ei benodi i'r swydd Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd, yn ddiweddar a dymunwyd yn dda iddo yn ei rôl newydd.

4. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd datganiad o fuddiant personol gan unrhyw aelod oedd yn bresennol.

5. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion cyfarfod diwethaf o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 10 Mawrth 2015, fel rhai cywir.

6. ADRODDIADAU BLYNYDDOL GAN AELODAU

(a) Cyflwynwyd adroddiad gan yr Uwch Reolwr Democratiaeth a Chyflawni a'r Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd ynglyn â chynhyrchu adroddiadau blynyddol i gynnwys gwybodaeth ffeithiol o weithgareddau, os ydynt yn dymuno gwneud hynny.

(b) Nodwyd bod awgrym yn y papur gwyn ar newid statws adroddiadau blynyddol i fod yn statudol ac y dylid cynnwys ystadegau am bresenoldeb aelodau mewn cyfarfodydd / hyfforddiant fel gwybodaeth cyhoeddus yn hytrach nag yn rhan o'r adroddiadau yn unig. Cyfeirwyd at y templed yn Atodiad 1 i'w anfon i Aelodau, yn unol â'r drefn a weithredwyd y llynedd, gyda pheth o'r wybodaeth wedi ei baratoi yn barod iddynt gyflwyno eu hadroddiadau erbyn diwedd mis Mehefin. Gofynnwyd am sylwadau / barn y Pwyllgor a y cynigon.

PWYLLGOR GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD Dydd Mawrth, 9 Mehefin 2015

- (c) Amlygwyd y pwyntiau canlynol gan Aelodau unigol
  - (i) Nad oedd rhai aelodau yn gweld creu adroddiad blynyddol yn fuddiol a phe byddir yn derbyn cefnogaeth gan y Cyngor y byddai cynhyrchu cylchlythyr i gynnwys gwaith a wna Aelodau etholedig yn eu wardiau yn llawer mwy effeithiol
  - (ii) Siomedig mai dim ond 26 Aelod a gynhyrchodd adroddiad blynyddol y llynedd ac y dylid annog mwy o Aelodau i'w cynhyrchu drwy drafodaethau gyda'r Grwpiau Gwleidyddol
  - (iii) Falch bod cynnydd yn y niferoedd o'i gymharu â'r flwyddyn flaenorol (8) a'i fod yn arf defnyddiol iawn i Aelodau a bod tystiolaeth bod llawer iawn o unigolion yn darllen yr adroddiadau blynyddol.
  - (iv) Bod aelodau yn cael llai o gyfle nac eraill i wasanaethu y sir fel y dymument gan nad oeddent wedi eu dewis i eistedd ar gyrrff allanol
  - (v) Awgrymwyd, lle cyfeirir at absenoldeb mynychu pwyllgorau, y byddai'n ddefnyddiol i greu blwch ychwanegol er mwyn i Aelodau fedru rhoi rhesymau pam nad ydynt wedi mynychu gan rhan amlaf eu bod yn mynychu cyfarfodydd eraill ar ran y Cyngor ee yn eu rôl fel Pencampwyr

(ch) Croesawyd y sylwadau uchod a phwysleisiwyd bod yr adroddiadau blynyddol yn cael ei weld fel gofyniad lleiaf a bod unrhyw beth mae Aelodau yn gynhyrchu uwchben hyn i'w groesawu ond yn anffodus ni ellir cytuno nac ymrwymo i'r Cyngor i gefnogi unrhyw beth pellach yn yr hinsawdd ariannol sydd ohoni.

Penderfynwyd: Derbyn a nodi cynnwys yr adroddiad a chymeradwyo fformat y templed yn ddarostyngedig i ychwanegu blwch ychwanegol ar gyfer nodi rhesymau am absenoldeb o bwyllgorau.

7. LWFANSAU A PHRESENOLDEB AELODAU

- (a) Cyflwynwyd adroddiad yr Uwch Reolwr Democratiaeth a Chyflawni a'r Rheolwr Gwasanaethau Democratiaidd yn diweddar Aelodau ar y gofynion cyhoeddi ac adrodd ar lwfansau a phresenoldeb.
- (b) Nodwyd ei fod yn ofynnol i'r Cyngor gyhoeddi gwybodaeth am y cyflogau y bwriedir eu talu i Aelodau ar gyfer 2015/16 ynghyd â gwybodaeth am y cyflogau a'u treuliau a dalwyd iddynt yn ystod 2014/15. Bwriedir ar gyfer eleni cyhoeddi'r wybodaeth ar wefan y Cyngor ynghyd ag yn Newyddion Gwynedd.
- (c) Yn ystod y drafodaeth ddilynol, amlygwyd y pwyntiau canlynol:
  - (i) O safbwynt lwfans gofal, y dylid cynnwys eglurder ar hawliau aelodau i lwfans gofal boed hyn yn ofal plant neu ddibynnydd gan bod aelodau wedi derbyn beirniadaeth o'i dderbyn yn y gorffennol
  - (ii) Dylid nodi os nad yw Cadeirydd / Is-gadeirydd Pwyllgor yn derbyn lwfans am y swydd er mwyn rhoi darlun cyflawn i'r cyhoedd
  - (iii) Bod ambell i Aelod gyda swyddogaeth fel Pencampwr ar feysydd arbennig a olygai llawer iawn o deithio ychwanegol ac felly er mwyn creu darlun cyflawn y dylid bod eglurhad yn cyfleu eu bod yn teithio milltiroedd ar gyfer y gwaith ychwanegol o'i gymharu ag aelodau eraill
  - (iv) Bod amryw o Aelodau yn gwasanaethu ar ran y Cyngor ar gyrrff allanol eraill megis y Parc Cenedlaethol, Gwasanaeth Tân, Cartrefi Cymunedol Gwynedd, a'u bod yn mynychu llawer o gyfarfodydd ac sy'n golygu llawer o oriau teithio
  - (v) Bod y dyddiadur enghreifftiol o waith Aelod a gyhoeddwyd y llynedd yn hynod ddiddorol ac o fudd i'r cyhoedd lle nodir dyletswyddau a faint o bwyllgorau a fynychwyd

PWYLLGOR GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD Dydd Mawrth, 9 Mehefin 2015

- (vi) O safbwynt presenoldeb Aelodau mewn cyfarfodydd, mynegwyd anfodlonrwydd nad oedd rhai Aelodau yn mynychu yn rheolaidd a bod hyn yn sarhad ar y Cyngor a'u hetholwyr ac nad oeddynt yn cyflawni eu dyletswyddau i'r eithaf
  - (vii) Yn dilyn o'r uchod, mynegwyd nad oedd rhai Aelodau yn teimlo gwerth mewn mynychu pwyllgorau oherwydd nad oeddynt yn gallu gwneud penderfyniadau
  - (viii) Nad oedd canrannau yn adlewyrchiad teg ar bresenoldeb i rhai hynny sydd yn gwasanaethau ar lai o bwyllgorau mewn nifer
  - (ix) Yng nghyd-destun mynychu cyrsiau / hyfforddiant, y byddai'n ddefnyddiol cael cynnig y ddarpariaeth yn ystod fin nosau neu ar lein er mwyn hwyluso y rhai sy'n gweithio oriau 9 a.m. – 5 p.m.
  - (x) Awgrymwyd efallai y byddai o fudd cynhyrchu taflen oriau er mwyn i Aelodau ei gwblhau a fyddai'n cyfiawnhau yr oriau a dreulir mewn cyfarfodydd / gwaith lleol, a.y.b.
- (ch) Ymatebodd y swyddogion i'r sylwadau uchod fel a ganlyn:
- (a) gellir cyflwyno esboniad yn wahanol i flwyddyn diwethaf ynglyn â chyfrifoldebau ychwanegol Aelodau sy'n gorfod teithio llawer iawn fwy o filltiroedd o'i gymharu ag Aelodau eraill
  - (b) o safbwynt y dyddiadur dychmygol, awgrymwyd posibilrwydd i gyflwyno erthygl yn Newyddion Gwynedd yn seiliedig ar gwestiynau ac atebion i gyfarch materion megis lwfansau teithio, lwfansau gofal a phresenoldeb mewn cyfarfodydd.
  - (c) Yn amlwg bod Aelodau yn awyddus i newid rheoliadau ynglyn â phresenoldeb mewn cyfarfodydd ac awgrymwyd ymhellach y gellir cyhoeddi canrannau presenoldeb pob chwarter yn Rhaeadr

Penderfynwyd: (a) Derbyn a nodi cynnwys yr adroddiad.

(b) Gofyn i'r Rheolwr Gwasanaethau Democratiaidd

(i) gyflwyno gwybodaeth i Newyddion Gwynedd:

- yn seiliedig ar gwestiwn ac ateb i gyfarch eglurder ar ddyletswyddau Aelodau fel amlinellir yn (a) a (b) uchod.
- Yn gyfarch os yw Aelod wedi cynhyrchu Adroddiad Blynyddol ar ffurf ✓ / x

(ii) Gyhoeddi canrannau presenoldeb Aelodau mewn pwyllgorau yn Rhaeadr

(iii) Nodi'r posibilrwydd o bennu isafswm lefel presenoldeb ac anfon e-bost at Aelodau sydd yn disgyn o dan y lefel penodedig er ystyriaeth bellach

8. DATBLYGIADAU TECHNOLEGOL

(A) Darpariaeth Llechen

Cyflwynwyd adroddiad yr Uwch Reolwr Democratiaeth a Chyflawni a'r Rheolwr Gwasanaethau Democratiaidd yn diweddarau'r Aelodau ar faterion technoleg gwybodaeth.

Nodwyd bod sesiwn peilot gydag 8 aelod wedi ei drefnu ar gyfer 26 Mehefin 2015 i'w uwchsgilio ar ddefnydd i-Pads. Yn ddibynnol ar adborth y sesiwn byddir yn bwrw ymlaen i barhau gyda grwpiau bychain.

(a) Yn ystod y drafodaeth ddilynol, amlygwyd y sylwadau canlynol gan Aelodau unigol:

- (i) Nad oedd meddalwedd yr i-pad (Apple) a'r sustem gyfrifiadurol gorfforaethol (Microsoft) yn gytûn hefo'i gilydd

PWYLLGOR GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD Dydd Mawrth, 9 Mehefin 2015

- (ii) bod hyfforddiant pellach yn wastraff amser ac y byddai derbyn mwy o feddalwedd arnynt yn fwy buddiol
- (iii) siomedig bod yr hyfforddiant yn y Gymraeg yn unig a bod rhai Aelodau yn ei chael yn anodd dilyn ac nad oedd pob un Aelod mor ddeallus ar ddarpariaeth gyfrifiadurol
- (iv) bod gormod o ddefnydd o'r i-pad yn creu trafferth i'r llygaid
- (v) trafferthion i agor rhai atodiadau

Ymatebodd yr Uwch Reolwr Technoleg Gwybodaeth i'r sylwadau uchod fel a ganlyn:

- (a) Bod nifer o aelodau yn ymwybodol o anghenion sylfaenol yr i-pads ond yn awyddus i'w defnyddio yn fwy hyderus. Nodwyd ymhellach nad oedd unrhyw benderfyniad wedi ei gymryd ynglŷn â meddalwedd ychwanegol arnynt
- (b) Nad oedd yr Uned Technoleg Gwybodaeth yn gallu cefnogi gwahanol fathau o feddalwedd ond yn hytrach y rhai safonol ar yr i-pads
- (c) Bod defnydd y llechen fwy ar gyfer darllen ac ymateb i e-byst, ac os oes angen ymgymryd â gwaith gyda thaenlenni, llythyrau, a.y.b. bod yn rhaid gwneud hyn ar gyfrifiadur personol
- (ch) y byddai hyfforddiant yn ddefnyddiol ar gyfer unioni pa mor llachar yw'r sgrin, maint y ffont, gwirio sefyllfaoedd anffodus o newid geirfa
- (d) Awgrymwyd i Aelodau a oedd yn profi anhawster i agor atodiadau iddynt anfon y wybodaeth ymlaen i'r Uned Technoleg Gwybodaeth er mwyn ymchwilio ymhellach i'r broblem

Penderfynwyd: Cymeradwyo i symud ymlaen hefo'r rhaglen hyfforddiant peilot ac i adrodd yn ôl ar yr adborth i gyfarfod nesaf y Pwyllgor.

(B) Modern Gov

Adroddwyd, er gwybodaeth, gan yr Uwch Reolwr Democratiaeth a Chyflawni o safbwynt y system gweinyddu pwyllgorau electronaidd uchod ei fod yn cynnig mwy o hyblygrwydd ac yn ddull o gyhoeddi deunydd ar wefan newydd y Cyngor. Bydd y system yn galluogi:

- gweinyddu pwyllgorau yn fwy effeithiol
- gosod rhaglenni yn fwy hwylus ar lechi aelodau
- yn asio yn dda gyda gwe-ddarlledu
- modd hwylus o gasglu gwybodaeth am bresenoldeb, a.y.b.

Hyderir y bydd y system yn cael ei gosod ym mis Gorffennaf gyda hyfforddiant i Aelodau ar 25 Tachwedd 2015. Fe fyddir yn rhannu gwybodaeth bellach yn Rhaeadr pan fydd y system wedi ei osod.

Addawodd yr Uwch Reolwr Technoleg Gwybodaeth ymchwilio ymhellach i wendid y peiriannau chwilio ar y wefan newydd yn unol â chais Aelod.

Penderfynwyd: Derbyn a nodi'r wybodaeth uchod.

(C) Gwefannau Cyngorau Tref a Chymuned

Atgoffwyd yr Aelodau o'r ddarpariaeth grant o £500 a oedd ar gael yn 2013/14 i Gynghorau Tref a Chymuned i sefydlu gwefan a bu i 48 ohonynt drwy Wynedd gymryd mantais o'r grant. Bu i'r Uned Technoleg Gwybodaeth wahodd datganiadau o ddiddordeb gan gwmnïau addas ar gyfer dylunio a sefydlu gwefan ar y cyd i'r Cynghorau Tref a Chymuned ond yn anffodus nid oedd y tri dyfynbris ddaeth i law o fewn £500. Nodwyd bod y grant bellach wedi dirwyn i ben.

PWYLLGOR GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD Dydd Mawrth, 9 Mehefin 2015

Mewn ymateb i ymholiadau gan Aelodau, nododd yr Uwch Reolwr Technoleg Gwybodaeth fel a ganlyn:

- (i) Byddai'n ymchwilio ymhellach i ganllawiau'r grant ar gyfer y Cynghorau Tref / Cymuned sydd heb gwblhau i sefydlu gwefan erbyn diwedd mis Mawrth 2015
- (ii) O safbwynt yr union wybodaeth i'w ddarparu ar y wefan, dylid cyfeirio at Unllais Cymru am arweiniad
- (iii) Nid oedd modd i'r Uned Technoleg Gwybodaeth y Cyngor i greu gwefan i'r Cynghorau Tref / Cymuned oherwydd prinder adnoddau ond gellir rhannu'r wybodaeth gyda hwy o'r cwmnïau ar y farchnad

Penderfynwyd: (a) Derbyn a nodi'r uchod

(b) Gofyn i'r Rheolwr Gwasanaethau Democratiaidd / Uwch Reolwr Technoleg Gwybodaeth wirio canllawiau'r grant ynglŷn â datgan buddiannau ar y wefan, ac anfon arweiniad ymlaen i Aelodau'r Pwyllgor.

9. CYFWELIADAU DATBLYGU PERSONOL

- (a) Cyflwynwyd adroddiad yr Uwch Reolwr Democratiaeth a Chyflawni a'r Rheolwr Gwasanaethau Democratiaidd yn diweddarau Aelodau ar drefniadau'r Cyngor ynglŷn â chyfweliadau datblygu personol.
- (b) Nodwyd y cynigwyd cyfle i Aelodau gael trafodaeth ynglŷn â'u hanghenion er mwyn eu bwydo i'r rhaglen hyfforddiant. Bu 26 o Aelodau yn rhan o'r drefn ac fe ofynnwyd eu barn ar sut maent wedi elwa o fod yn rhan o'r broses. Derbyniwyd ymateb gan nifer isel gyda'r ymatebion yn amrywiol - rhai wedi gweld budd enfawr yn y broses a rhai eraill ddim. Bwriedir cynnal cyfres o gyfarfodydd ym mis Medi i Ragfyr ac fe ymhelaethwyd ar y camau nesaf o fewn yr adroddiad.
- (c) Gofynnwyd i Aelodau eu barn ynglŷn â pharhau gyda'r cylch o gyfweliadau a / neu roi cyfle i'r rhai na gyfwelwyd yn flaenorol i gael cyfle yn ystod mis Medi i Ragfyr.
- (ch) Mewn ymateb, nododd Aelod bod hyfforddiant yn hynod bwysig ac ni ellir cael gormod ohono. Awgrymwyd ymhellach y byddai gweithredu rhaglen dreigl o gyfweliadau pob dwy flynedd yn fuddiol.

Penderfynwyd: (a) Derbyn a nodi cynnwys yr adroddiad.

(b) Cymeradwyo i gynnig cyfweliadau i'r Aelodau hynny na gafodd y cyfle i gael cyfweliad yn y cylch diwethaf yn ystod tymor yr Hydref a gweithredu rhaglen dreigl o gyfweliadau wedi hynny bob dwy flynedd.

10. RHAGLEN WAITH

- (a) Cyflwynwyd rhaglen waith ddrafft ar gyfer ystyriaeth y Pwyllgor er mwyn blaenraglennu gwaith y flwyddyn.
- (b) Gofynnwyd am farn y Pwyllgor ar fframwaith y rhaglen ddrafft gan dynnu sylw penodol at yr eitemau a restrwyd.
- (c) Croesawyd y rhaglen waith ddrafft yn enwedig y cyfle i gynnal deialog gyda Chadeirydd y Pwyllgor Safonau er mwyn deall cylch gorchwyl y pwyllgor hwnnw a'r berthynas rhwng y ddau bwyllgor.

PWYLLGOR GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD Dydd Mawrth, 9 Mehefin 2015

(ch) Cymerodd y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd y cyfle i gyfarch y Pwyllgor drwy nodi bod y Timau Gwasanaethau Democrataidd, Cefnogi Aelodau, Cabinet, Grwpiau Gwleidyddol a Chyfieithwyr yn sicrhau cefnogaeth i'r broses ddemocrataidd ac yn brofiadol yn y maes. Cydnabuwyd bod angen ystyried fwy o hyfforddiant ar lein a bod llawer o waith yn digwydd drwy'r maes E-ddysgu. Tra'n derbyn bod gan aelodau wahanol arbenigedd, pwysleisiodd yr angen i gydweithio er mwyn galluogi Aelodau i graffu'n effeithiol mewn pwyllgorau.

Penderfynwyd: Derbyn, nodi a chymeradwyo'r rhaglen waith ddrafft fel fframwaith sylfaenol ynghyd ag unrhyw faterion a godir sydd angen sylw.

Dechreuodd y cyfarfod am 10.30 am a daeth i ben am 12.35 pm